

Van: [redacted] <[redacted]@edam-volendam.nl>
Verzonden: 11-04-2025 18:21
Aan: Erfgoeddeal <erfgoeddeal@cultureelerfgoed.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@edam-volendam.nl>,
[redacted] <[redacted]@edam-volendam.nl>,
De BREEK [redacted] <molen@debreek.com>
Onderwerp: Intake Erfgoed Deal Edam-Volendam 2025

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij dienen wij het intakeformulier in voor het project "Van Laagste Punt in Noord-Holland naar Hoogtepunt in de Regio"™.

Gemeente Edam-Volendam realiseert met haar gebiedsgerichte programma Waterfront verschillende ambities uit.

In dit project komen verschillende opgaven als cultureel erfgoed, energietransitie, water- en bodemsturend en recreatie samen.

Wij lichten graag het formulier toe en zijn in afwachting van uw reactie.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Programmamanager Waterfront

Mgr Cornelis Veermanlaan 1f, 1131 KB Volendam

Postbus 180, 1130 AD Volendam

T: (0299) 398 398 of 06-[redacted]

www.edam-volendam.nl

LET OP! De ingevulde intakevragen dienen **uiterlijk 11 april 2025** aangeleverd te worden via erfgoeddeal@cultureelerfgoed.nl om in aanmerking te komen voor adviesgesprekken en verdere begeleiding vanuit het Programmabureau Erfgoed Deal.

Contactgegevens
Naam: [REDACTED] Organisatie/functie: programmamanager Waterfront Mailadres: [REDACTED]@edam-volendam.nl Telefoonnummer: 06-[REDACTED]
Werktitel project
Van Laagste Punt in Noord-Holland naar Hoogtepunt in de Regio
Beoogde financiële bijdrage die wordt aangevraagd bij de Erfgoed Deal Dit gaat om een schatting, de cofinanciering voor Erfgoed Deals ligt grofweg tussen de €500.000 en €1.000.000
€ 538.412,50

Het Programmabureau van de Erfgoed Deal vraagt u om onderstaande vragen beknopt in te vullen. Op basis daarvan kunnen we een inschatting maken of uw project/voorstel aansluit bij de doelen en ambities van de Erfgoed Deal en voldoende potentie heeft om een goede aanvraag te worden.

Geef in enkele zinnen een korte samenvatting van het project.
Centraal staat de herinzet van een monumentale maalvaardige poldermolen. De Etersheimerbraakmolen, reeds bekend als grote publiekstrekker (videoclip: Europapa), kan hiermee een voorbeeld worden van de structurele praktische inzetbaarheid van poldermolens. Deze molen wordt ingezet voor waterbeheersing en als katalysator en icoon voor bredere maatschappelijke opgaven - zoals duurzame landbouw, hernieuwbare energie, herbestemming en klimaatadaptatie - in het gebied de Etersheimerbraakpolder. De molen en het nabijgelegen bezoekerscentrum zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het bezoekerscentrum fungeert als publiekstoegang en educatief ankerpunt in het gebied, en krijgt een actieve rol in het zichtbaar maken van de werking van het molenenergiesysteem. Door de opgewekte energie terug te leveren aan de omliggende gebouwen zoals het bezoekerscentrum, krijgt de

historische molen een toekomstgerichte functie binnen een circulair energiesysteem.

Het nader onderzoeken van dergelijke praktijken kan een belangrijke bijdrage leveren aan duurzame, klimaatadaptieve en veerkrachtige oplossingen. Het project versterkt de identiteit van het gebied, creëert draagvlak voor de energietransitie, en biedt een voorbeeldwerking voor andere landelijke regio's en poldermolens.

Geef aan welke ruimtelijke transitieopgave centraal staat en bij welke van de volgende hoofdthema's uw project het beste aansluit: Landbouw en natuur, Energie en economie, Wonen en mobiliteit en Water en bodem. Zie in bijlage 1 een tabel met hoofdthema's en prioritaire opgaven.

Het gaat om een integrale gebiedsopgave waarin alle 4 de hoofdthema's samenkomen, met als leidend thema:

Energie en Economie (primair)

Het project richt zich op de herinzet van een monumentale, maalvaardige poldermolen als energiebron en symbool in de energietransitie. Deze wordt verbonden aan een integraal verduurzamingsplan van het erf en haar gebouwen, met onder andere de ontwikkeling van een lokaal energiesysteem en een educatieve leeromgeving rondom energiebewustzijn en klimaatadaptatie. De energie voor het bezoekerscentrum wordt gehaald uit de herbouwde molen (windenergie).

De koppeling aan erfgoed maakt het een krachtig voorbeeld van hoe historische structuren toekomstgerichte transitieën versterken. Door cultuur, erfgoed en energie te verbinden met toerisme en recreatie ontstaat een aantrekkelijk en betekenisvol aanbod voor bewoners en bezoekers.

Het project draagt ook bij aan de ontwikkeling van de vrijetijdseconomie door het aantrekken van cultuurontdekkers, met investeringen in publieksvoorzieningen, beleving, routes en een versterking van de recreatieve netwerken die bijdragen aan de regionale vrijetijdseconomie.

Daarmee sluit het direct aan op prioritaire opgaven binnen het thema Energie en Economie, zoals RES, netcongestie, duurzame mobiliteit, hernieuwbare energie, maatschappelijke betrokkenheid bij de energietransitie en het versterken van de regionale economie.

Geef aan hoe erfgoed en/of archeologie bijdraagt aan deze ruimtelijke transitieopgave(n).

Het erfgoed in de Etersheimer Braakpolder – van de maalvaardige poldermolen tot het verdronken dorp – is drager en betekenisgever van de ruimtelijke opgave. De historische strijd tegen het water is zichtbaar in sporen van de oude dijk, bemalingsstructuren en het verdronken dorp en vormt het fundament voor het gesprek over hedendaagse transitie. Door de monumentale molen opnieuw in te zetten voor waterbeheersing en als energiebron, ontstaat een brug tussen verleden en toekomst.

De koppeling met het bezoekerscentrum speelt hierin een sleutelrol: het centrum wordt verduurzaamd en maakt onderdeel uit van het lokale energiesysteem waarin de molen stroom opwekt en teruglevert. Hierdoor wordt de molen niet alleen erfgoedobject, maar ook drager van een innovatieve energiepraktijk, zichtbaar én beleefbaar voor bezoekers.

Archeologische vondsten van het buitendijks verzonken dorp Etersheim zoals de sarcofaag, in combinatie met de Expeditie Etersheim en het minimuseum, geven betekenis aan de bodem en maken geschiedenis beleefbaar in het landschap. Dit vormt de inhoudelijke kern van het educatieve en participatieve programma.

De locatie wordt doorontwikkeld tot een broedplaats voor participatie en publieke dialoog – een soort “Pakhuis de Zwijger in de Polder” – waar het erfgoed letterlijk en figuurlijk de plek biedt om samen met burgers, boeren, beleidsmakers, kennisinstellingen en bezoekers te reflecteren op verleden, heden en toekomst. Zo fungeert erfgoed niet alleen als decor, maar als motor van maatschappelijke vernieuwing.

Wat zijn de meerkosten van het verbinden van erfgoed en/of archeologie aan deze transitieopgaven? Het gaat hier om het erfgoedinclusief maken van de opgave(n).

Het verbinden van erfgoed en archeologie aan de transitieopgave vraagt om maatwerk en extra investeringen ten opzichte van reguliere verduurzamings- of gebiedsontwikkelingsprojecten. De meerkosten zitten onder andere in het respectvol en functioneel integreren van het historische karakter (zoals de molenbiotoop), het behouden van cultuurhistorische zichtlijnen, de landschappelijke inpassing van nieuwe infrastructuur in relatie tot erfgoedelementen (zoals de parkeerplaats nabij de historische waterkering), en het ontwikkelen van publieksprogrammering die erfgoed inzet als katalysator voor bewustwording en participatie.

Zonder deze erfgoedcomponenten zouden veel van deze voorzieningen goedkoper of eenvoudiger te realiseren zijn, maar zou ook de maatschappelijke, educatieve en ruimtelijke meerwaarde van het project verloren gaan.

Totaal geraamde kosten project:

zonne-energie	250.000,00
funderingsonderzoek	80.000,00
flora en fauna onderzoek	10.000,00
olo advies en vergunning	10.000,00
architectkosten	15.000,00
renovatie ahv duurzaamheidsstandaarden	375.000,00
onderzoek en monitoring	50.000,00
windenergie	80.000,00
aanleg fietsoplaadpunten	15.000,00
landschappelijk ingepaste parkeerplaats	76.000,00
informatievoorziening (bebording)	7.500,00
educatie	165.000,00
totaal	1.133.500,00
erfgoed deal (47,5%)	538.412,50
overheden (52,5%)	595.087,50

Deze investeringen zijn essentieel om de duurzaamheidsambitie, de energietransitie en gebiedsontwikkeling betekenisvol te verbinden aan erfgoed, identiteit en participatie in het landschap.

begroting project	€ 1.133.500,00		
erfgoedexclusief maken	€ 1.133.500,00		
aanvraag Erfgoed Deal (47,5%)		€ 538.412,50	
matching gemeente/ provincie/ hlnk (52,5%)		€ 595.087,50	
herkomst matching			
gemeente Edam-Volendam			€ 290.000,00
HNK			€ 50.000,00
Provincie			€ 500.000,00
totale begroting	€ 1.133.500,00		

Wat wordt er precies gedaan in het project? Gaat het om een 'schop in de grond', voorbereidingsfase of ontwerpopgave?

Het project bevindt zich deels in de ontwerpfase en deels in de uitvoeringsfase, met meerdere onderdelen waarin zowel voorbereiding, ontwerp als fysieke realisatie plaatsvinden. Het gaat om:

Een fysieke ingreep ('schop in de grond') bij het plaatsen van een Molenenergiesysteem, het creëren van een landschappelijk ingepaste parkeerplaats en eventueel nieuwbouw of verbouwing van het

bezoekerscentrum.

Een ontwerpogave, o.a. voor de molenbiotoop en de integrale verduurzaming van het erf, de inrichting van het ontvangstgebied en de landschappelijke inpassing van recreatieve netwerken.

Een voorbereidende en ontwikkelfase voor educatieve en participatieve onderdelen, zoals een serious game "Waterwolf", een verhalenplatform en de uitrol van het publieksprogramma.

(Verhalenplatform toegelicht: als onderdeel van het gemeentelijke programma Verborgene Verhalen, en de uitbouw van een verhalenplek: een combinatie van fysieke en digitale middelen zoals routes, QR-codes, tentoonstellingen en online bijdragen waarmee bewoners en bezoekers verhalen over water, erfgoed en de toekomst van het landschap kunnen ontdekken, delen en verdiepen. Er is al veel aanwezig. Wij breiden het aanbod verder uit.)

Daarnaast vormt het project een experimenteerruimte voor een vernieuwende samenwerkingsaanpak: overheid, waterschap, bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties werken hier op basis van gelijkwaardigheid samen aan het vormgeven van de ruimtelijke transitie. Daarmee wordt de poldercultuur van overleg en collectieve actie opnieuw tot leven gebracht – in lijn met de uitgangspunten van de gemeentelijke Omgevingsvisie "Samen zetten we koers!".

Kortom: het project kent een integrale aanpak met fysieke uitvoering, inhoudelijke programmering én bestuurlijke innovatie, waarbij ontwerp, bouw, participatie en samenwerking hand in hand gaan.

Zijn er gemeenten en provincies in beeld? Zij moeten namelijk de projecten officieel indienen, want cofinanciering loopt via het provinciefonds of het gemeentefonds.

Gemeente Edam-Volendam (indiener)
Provincie Noord-Holland
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK)

Is er zicht op medefinanciering vanuit gemeenten, provincies en/of waterschappen? En zo ja, welke? Er wordt gestreefd naar gezamenlijke financiering van de meerkosten om het project erfgoedinclusief te maken. De verdeelsleutel voor deze kosten is: 47,5% vanuit de Erfgoed Deal en 52,5% door de medeoverheid.

Gemeente Edam-Volendam: €290.000,00 via het Waterfront-programma, ingebed in de gemeentelijke Omgevingsvisie "Samen zetten we koers!"

Provincie Noord-Holland: bijdrage in voorbereiding, met duidelijke koppelkansen aan programma's op het gebied van mobiliteit, energietransitie en verduurzaming van maatschappelijk vastgoed bijv. via DUMAVA-regeling ca. €500.000 20-40% van de totale verduurzaamingsingreep.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK): in gesprek over aanpassing infrastructuur voor bemaling, educatieve samenwerking met De Hollandsche Molen en eventuele cofinanciering bij aanleg van het Molenenergiesysteem, indien een rendabele businesscase is uitgewerkt.

Met welke andere partijen (naast overheden) wordt samengewerkt? Bijv. lokale/provinciale erfgoedverenigingen en/of maatschappelijke organisaties.

Stichting Etersheimerbraak, de Hollandsche Molen, BOEi, TU Eindhoven / Build Up Your Heritage, tgLAVA (theatergroep), Toeristisch en Ondernemend Platform Edam-Volendam, Regionale ondernemers en boeren (o.a. Veehouderij De Klaverhoeve), Water, Land en Dijken, historicus [REDACTED] en integratie in zijn onderzoek "Nederland verandert (om te behouden)".

Wat is de potentiële voorbeeldwerking en opschaalbaarheid van het project? Wat maakt het project leerzaam en voorbeeld stellend voor andere organisaties en doelgroepen, en welke organisaties of doelgroepen zijn dit?

Het project laat zien hoe erfgoedlocaties kunnen fungeren als startpunt voor integrale oplossingen op het gebied van klimaatadaptatie, energie, participatie en gebiedsontwikkeling. De Etersheimerbraakmolen wordt opnieuw ingezet als energiebron en symbool van de energietransitie, gekoppeld aan een rendabele en schaalbare businesscase.

Samen met TU Eindhoven en De Hollandsche Molen wordt onderzocht hoe windenergie via de molen realistisch en verantwoord kan worden opgewekt, mede afhankelijk van de biotoop. De pilot biedt inzicht in de invloed van landschappelijke factoren, windvang en monumentenzorg op energieopwekking en levert daarmee kennis op die breed toepasbaar is in het molenveld. De opgewekte energie wordt lokaal benut, o.a. voor het bezoekerscentrum, waardoor het erf een circulair energiesysteem wordt. De resultaten bieden een toetsingskader voor andere molenlocaties die duurzame functies overwegen. Daarnaast wordt samen met de Hollandse molen onderzocht hoe de molen opnieuw kan bijdragen aan waterbeheer, ook als hulpbemaling.

Zo ontstaat een integraal voorbeeldproject waarin erfgoed bijdraagt aan zowel klimaatopgaven als educatie en beleving.

De locatie fungeert tevens als "Pakhuis de Zwijger in de Polder" — een plek voor ontmoeting, dialoog en participatie — en biedt inspiratie voor overheden, waterschappen, erfgoedorganisaties, ondernemers en een breed publiek dat op zoek is naar betekenisvolle ervaringen buiten de stad.

Voor het waterschapsdomein wordt onderzocht hoe de molen (als historische bemalingsinstallatie) opnieuw kan bijdragen aan de waterhuishouding. In samenwerking met De Hollandsche Molen en het Gilde van Molenaars worden

modellen ontwikkeld die breder inzetbaar zijn. Dit sluit aan bij de behoefte van waterschappen aan alternatieve vormen van hulpbemaling én aan educatieve voorbeelden die klimaatadaptatie tastbaar maken.

Het project is ook een leerproces in het opnieuw tot leven brengen van de poldercultuur, waarin verschillende partijen — overheid, waterschap, bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen — samenwerken op basis van gelijkwaardigheid. Deze manier van samenwerken sluit aan bij de uitgangspunten van de gemeentelijke Omgevingsvisie 'Samen zetten we koers!' en vormt een levend laboratorium voor participatieve gebiedsontwikkeling en bestuurlijke vernieuwing.

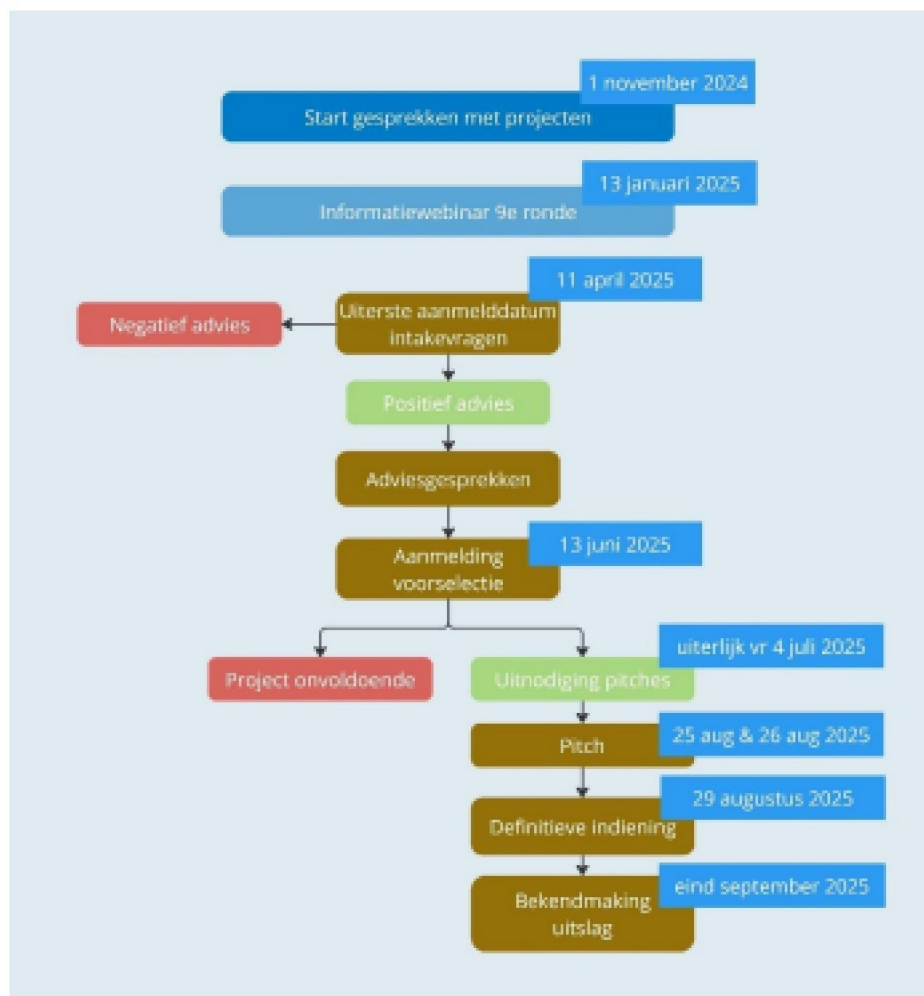
Bijlage 1

Hoofdthema's en prioritaire opgaven waar de Erfgoed Deal zich op richt. De mate waarin een project hierop aansluit wordt meegenomen in de beoordeling. In ons [Afwegingskader](#) staan alle criteria beschreven op basis waarvan projecten beoordeeld worden.

Programma Erfgoed Deal 2023 – 2025	
Hoofdthema's	Prioritaire opgaven
Transitie landbouw en natuur	Natuurverbetering en stikstofreductie, groenblauwe dooradering, CO2- reductie, natuurinclusieve landbouw, overgangsgebieden, cultuurlandschappen, robuuste natuur, transformatie agrarische bebouwing en erf.
Transitie energie en economie	Aanleg van zonneweiden en windparken, gebruik van biomassa, Regionale Energiestrategie (RES), inpassing energie-infrastructuur, distributie- en datacentra, vestigingsklimaat, recreatie en toerisme.
Transitie wonen en mobiliteit	Kwalitatieve woningbouw en verbetering ruimtelijke kwaliteit, aardgasvrij en energieneutraal wonen, herbestemming- en transformatieopgaven, verdichting, uit- en inbreiding van steden en dorpen, herstructurering stadsranden en groenzones, aanleg infrastructuur (OV-knooppunten), krimpproblematiek.
Transitie water en bodem	Droogtebestrijding, wateroverlast, waterkwaliteit, waterveiligheid, bodemdaling, dijkversterking, beekdalherstel, hittestress in steden.

Bijlage 2

Overzicht van te doorlopen stappen en bijbehorende deadlines van de indienprocedure voor de 9^e ronde 2025. Meer informatie over de indienprocedure vindt u op onze [website](#).

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen